

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CLASELE A IX-A – A X-A

– CICLUL INFERIOR AL LICEULUI –

STUDIUL FORMELOR ȘI DESENUL

[CURRICULUM DIFERENȚIAT]

FILIERA VOCAȚIONALĂ

Profil teologic ortodox

Specializarea: Patrimoniu cultural

Aprobat prin ordin al ministrului

Nr. 5085/ 30.09.2005

NOTA DE FUNDAMENTARE

privind elaborarea programelor școlare pentru clasele a IX-a și a X-a

Programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a, documente reglatoare componente ale curriculumului național au fost elaborate în conformitate cu:

- asumarea de către România a *Planului detaliat de lucru asupra obiectivelor sistemelor educaționale și de formare profesională din Europa*, ratificat de Consiliul European de la Barcelona, în 2002, și a *Declarației miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene cu privire la consolidarea cooperării europene în formarea profesională – „Declarația de la Copenhaga”*, convenită la Copenhaga în 2002;
- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculumul și structura învățământului obligatoriu stabilite în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/1995;
- nevoia de adaptare a curriculumului național la schimbările din structura învățământului preuniversitar: apartenența claselor a IX-a și a X-a deopotrivă la învățământul obligatoriu și la cel liceal;
- valorificarea experienței pozitive privind proiectarea curriculumului pentru învățământul liceal pornind de la competențe ca achiziții finale al învățării, prin care se asigură accentuarea dimensiunii acționale în formarea elevilor;
- rolul și statutul disciplinelor școlare, stabilite în planurile cadru de învățământ aprobate prin ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5723/ 23.12.2003.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a pe componentele **trunchi comun** și **curriculum diferențiat** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrale în competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, noile programe școlare pentru clasele a IX-a – a X-a au următoarea structură:

- **Notă de fundamentare**, elaborată în scopul prezentării relației dintre programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a și documentele de politică educațională și curriculară pe care acestea se fundamentează;
- **Notă de prezentare**, în care de detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;
- **Competențe generale**, cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/ sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;
- **Valori și atitudini**, finalități de natură axiologică, urmărite prin studiul disciplinei, definite pentru învățământul liceal;
- **Competențe specifice – conținuturi**, nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu;
- **Sugestii metodologice**, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare.

NOTA DE PREZENTARE

Disciplina *Studiul formelor și desenul* se studiază în cadrul curriculum-ului diferențiat, profilul teologic ortodox, specializarea Patrimoniu cultural, fiindu-i alocate 2 ore/săptămână pentru clasele a IX-a și a X-a.

Studiată ca disciplină artistico-plastică de bază, *Studiul formelor și desenul* are ca scop formarea deprinderilor și abilităților plastice necesare realizării unor opere de artă în maniera picturii bizantine. Elevii vor descoperi faptul că imaginea plastică nu semnifică copierea naturii, ci reprezintă o sugerare expresivă și personală a realității, pe o suprafață bidimensională, utilizând diferite elemente de limbaj și mijloace de expresie.

Elaborarea programei școlare de *Studiul formelor și desenul* a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul românesc actual. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile accesibilității și transmiterii sistematizate a cunoștințelor.

Programa de față urmează o structură de studiu similară cu disciplina cu același nume din planul de învățământ ale liceului de artă. În cadrul temelor aplicative se va acorda importanță exemplificării elementelor teoretice pe creațiile de factură religioasă/pe teme religioase, al căror mesaj este prezentat elevilor și prin celelalte discipline teologice și artistice.

Programa școlară pentru disciplina *Studiul formelor și desenul* este structurată pe următoarele componente:

- competențe generale;
- valori și atitudini;
- competențe specifice asociate cu conținuturile;
- conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic
2. Transpunerea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic
3. Exprimarea plastică, folosind materiale, instrumente și tehnici specifice artelor plastice

VALORI ȘI ATITUDINI

- Manifestarea interesului pentru cunoașterea, interpretarea și realizarea operelor de artă plastică și decorativă, religioase și laice
- Manifestarea inițiativei în aprecierea critică a operei de artă
- Formarea unei viziuni estetice autentice
- Motivația pentru ocrotirea și punerea în valoare a patrimoniului artistic național și universal

CLASA A IX-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Identificarea elementelor de limbaj plastic, conștientizând utilizarea lor ca formă de expresie plastică	<ul style="list-style-type: none">- Elementele de limbaj plastic: punctul, linia, pata; alfabetul plastic. Noțiuni introductive. Punctul, ipostaze ale punctului. Rolul punctului în compoziția plastică- Ipoteze ale liniei. Tipuri de linii. Rolul liniei în compoziția plastică și în compoziția decorativă- Ipoteze ale petei (suprafeței). Modalități de realizare a petei. Pata plastică în studiul luminii și umbrei- Tipuri de forme. Clasificări ale formei
1.2. Decodificarea realității obiective și transpunerea ei în limbaj specific	<ul style="list-style-type: none">- Clasificări ale formei
1.3. Utilizarea rezultatelor analizei valorilor tridimensionale specifice desenului, în propriile studii	<ul style="list-style-type: none">- Construcția formei și a spațiului plastic cu ajutorul elementelor de perspectivă- Modalități de organizare a elementelor de limbaj plastic

2. Transpunerea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Realizarea spațiului plastic, bidimensional, pornind de la realitatea obiectivă (lumea formelor tridimensionale)	<ul style="list-style-type: none">- Construcția formei și a spațiului plastic cu ajutorul elementelor de perspectivă- Perspectiva – valențele sale artistice-plactice. Noțiuni introductive
2.2. Utilizarea principiilor perspectivei pentru sugerarea perspectivei în imagini plastice	<ul style="list-style-type: none">- Perspectiva punctului- Perspectiva drepte- Perspectiva figurilor plane (a pătratului, a cercului, liniilor curbe)- Perspectiva la două puncte de fugă- Perspectiva verticalei- Perspectiva piramidei drepte- Perspectiva prisme drepte- Perspectiva unui ansamblu de volume- Perspectiva la un singur punct de fugă
2.3. Realizarea perspectivei inverse, prin valorificarea principiilor perspectivei	<ul style="list-style-type: none">- Perspectiva inversă

3. Exprimarea plastică, folosind materiale, instrumente și tehnici specifice artelor plastice

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Organizarea elementelor de limbaj plastic în funcție de calitățile materialelor utilizate, cu scopul creării unei structuri compoziționale 3.2. Realizarea de imagini plastice aparținând stilului bizantin, utilizând tehnicile studiate	<ul style="list-style-type: none">- Linia, mijloc de sugerare a tridimensionalului. Lumina, umbra, pasajul- Perceperea structurii formelor prin analiza raportului dintre lumină și umbră- Relații între punct, linie, pată- Valorarea petei ca mijloc de sugerare a tridimensionalului: lumina, umbra, pasajul- Compoziție: Modalități de organizare a elementelor de limbaj plastic. Orientări în suprafața inițială. Interacțiunea între forma și mărimea suprafeței și dispunerea elementelor de limbaj plastic

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

1. Elementele de limbaj plastic: punctul, linia, pata; alfabetul plastic
 - Noțiuni introductive
 - Punctul; ipostaze ale punctului
 - Rolul punctului în compoziția plastică
2. Ipstaze ale liniei
 - Tipuri de linii (activă, pasivă, modulată, dreaptă, curbă etc.)
 - Rolul liniei în compoziția plastică
 - Rolul liniei în compoziția decorativă
3. Ipstaze ale petei (suprafeței)
 - Modalități de realizare a petei
 - Pata plastică în studiul luminii și umbrei
4. Tipuri de forme (clasificări ale formei)
 - Forme simple
 - Forme complexe
 - Forme naturale
 - Forme elaborate
 - Forme geometrice
5. Construcția formei și a spațiului plastic cu ajutorul elementelor de perspectivă
6. Perspectiva – proiecția central-conică; valențele sale artistice-plastice
 - Noțiuni introductive
 - Condițiile realizării unei bune imagini perspective
 - Clasificare (după direcția principală de privire): orizontală, ascendentă, descendentă
 - Terminologia folosită la reprezentarea în perspectivă
 - Perspectiva punctului
 - Perspectiva dreptei
 - Perspectiva figurilor plane (a pătratului, a cercului, a liniilor curbe)
 - Perspectiva la două puncte de fugă
 - Perspectiva verticalei
 - Perspectiva piramidei drepte
 - Perspectiva prisme drepte
 - Perspectiva unui ansamblu de volume
 - Perspectiva la un singur punct de fugă

7. Perspectiva inversă
8. Linia, mijloc de sugerare a tridimensionalului – lumina, umbra, pasajul
9. Perceperea structurii formelor prin analiza raportului dintre lumină și umbră
10. Relații între punct, linie și pată
11. Valorarea petei ca mijloc de sugerare a tridimensionalului – lumina, umbra, pasajul
12. Compoziție
 - Modalități de organizare a elementelor de limbaj plastic
 - Orientări în suprafața inițială
 - Interacțiunea între forma și mărimea suprafeței și dispunerea elementelor de limbaj plastic (locul și direcțiile calităților și cantităților)

CLASA A X-A

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Utilizarea elementelor de limbaj plastic

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Realizarea de expresivități plastice prin utilizarea punctului și a liniei	<ul style="list-style-type: none">- Expresivitatea punctului- Expresivitatea liniei- Volumul și lumina- Forme naturale – forme elaborate (studiul formelor naturale și transformarea în forme plastice)

2. Transpunerea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Crearea unor imagini plastice care sugerează existența spațiului tridimensional	<ul style="list-style-type: none">- Compoziția. Principii de configurare a spațiului plastic (alternanța, repetiția, inversarea, suprapunerea, juxtapunerea, ritmul)
2.2. Elaborarea diferitelor tipuri de compoziție, în conformitate cu principiile studiate	<ul style="list-style-type: none">- Clasificarea compozițiilor; organizări compoziționale: configurări statice; configurări dinamice; compoziția închisă; compoziția deschisă
2.3. Construirea centrelor de interes într-o compoziție plastică	<ul style="list-style-type: none">- Centre compoziționale

3. Exprimarea plastică, folosind materiale, instrumente și tehnici specifice artelor plastice

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Elaborarea de compoziții proprii, folosind principiile proiecției central-conice	<ul style="list-style-type: none">- Perspectiva: Umbra în perspectivă- Umbra în perspectivă a verticalelor- Umbra unui obiect, soarele fiind în spațiul virtual- Determinarea mijlocului perspectiv al unui segment- Împărțirea unui segment perspectiv în părți proporționale- Punctul de fugă al unei drepte oarecare- Prelungirea unei drepte pusă în perspectivă- Perspectiva pătratului vertical- Perspectiva cercului vertical
3.2. Utilizarea scării valorice în studiul de portret	<ul style="list-style-type: none">- Raporturi valorice în percepția vizuală a formei (relația ,tonul local, treapta tonală). Studiu portret-ghips
3.3. Obținerea expresivităților plastice în compoziții	<ul style="list-style-type: none">- Mijloace de expresie plastică; organizări ale suprafețelor decorative și studii după imagini aparținând artei bizantine- Armonie, unitate, echilibru, ritm

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

1. Expresivitatea punctului
2. Expresivitatea liniei
3. Volumul și lumina
4. Forme naturale – forme elaborate; studiul formelor naturale și transformarea în forme plastice
5. Compoziția
 - Principii de configurare a spațiului plastic: alternanța, repetiția, inversarea, suprapunerea, juxtapunerea, ritmul
6. Clasificarea compozițiilor; organizări compoziționale
 - Configurări statice
 - Configurări dinamice
 - Compoziția închisă
 - Compoziția deschisă
7. Centre compoziționale
8. Perspectiva
 - Umbra în perspectivă
 - Umbra în perspectivă a verticalelor
 - Umbra unui obiect, soarele fiind în spațiul virtual
 - Determinarea mijlocului perspectiv al unui segment
 - Împărțirea unui segment perspectiv în părți proporționale
 - Punctul de fugă al unei drepte oarecare
 - Prelungirea unei drepte pusă în perspectivă
 - Perspectiva pătratului vertical
 - Perspectiva cercului vertical
9. Raporturi valorice în percepția vizuală a formei; relația, ton local, treapta tonală. Studiu portret – ghips
10. Mijloace de expresie plastică; organizări ale suprafețelor decorative și studii după imagini aparținând artei bizantine
 - Armonie
 - Echilibru
 - Unitate
 - Ritm

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară de *Studiul formelor și desenul* pentru clasele a IX-a și a X-a, profil teologic ortodox, specializarea Patrimoniu cultural a urmărit deplasarea accentului de pe însușirea de conținuturi pe dezvoltarea de deprinderi și abilități plastice necesare realizării unor opere de artă în maniera picturii bizantine.

În parcurgerea temelor plastice prevăzute în programă se va pune accent pe îmbinarea mai multor metode: explicația, demonstrația practică, exercițiu individual.

Se vor avea în vedere variate tipuri de exerciții:

- exerciții de generare a elementelor de limbaj – punct, linie, suprafață;
- exerciții de valorificare a posibilităților de expresie a elementelor de limbaj;
- exerciții de compunere a suprafeței cu ajutorul elementelor de limbaj;
- exerciții de studiere a proporțiilor formelor naturale, geometrice, simple, complexe etc.;
- exerciții de figurare a relației cantitative dintre lumină și umbră;
- exerciții de studiu al formelor și al proporțiilor, în funcție de deformările perspective;
- exerciții de expresivizare a formelor și a volumelor;
- exerciții pentru redarea materialității obiectelor, a structurilor și a texturilor.

Programa de față urmează o structură de studiu similară cu disciplina cu același nume din planul de învățământ al liceului de artă. Ca element specific, în cadrul temelor aplicative se va acorda importanță exemplificării elementelor de conținut teoretice pe creațiile diversilor artiști, cu accent pe creațiile de factură religioasă/pe teme religioase.